

## Son Çırağın Ustalarına İhaneti! Kutlarız!

Son Çıracık, Prof. Erdiñ Bakla'dır. Kendisinin, bugüne kadar Çanakkale'de yaptığı toplantılarında, Çanakkale Geleneksel Seramiği'nin imal edildiği son seramik atölyesinde stajer olarak çalışmış olduğundan kendisini "son çıracık" olarak ilan etmiştir.

Fakat, son günlerde "son çıracık", endüstriyel bir yöntem olan serigrafi yöntemiyle Geleneksel Çanakkale Seramikleri'nin yeniden üretimine izin vermiş ve o serigraf ve kalıp yöntemi ile üretilen o ürünlerin Çanakkale Kent Müzesi'nde satışa sunulmasına izin vererek, Geleneksel Çanakkale Seramikleri değerine bir darbe indirmiştir. Gelenekte olduğu gibi, ne kırmızı kil, ne çömlekçi çarkı ne de fırça dekoru ile desenler çizilmiştir. Kendisinin ifade ettiği gibi "bilinen klasik yöntemler kullanılmıştır" ibaresi doğru değildir. Serigrafi, bir baskı tekniğidir ve Geleneksel Çanakkale Seramikleri'nde böyle bir yöntem uygulanmamıştır. Üstelik söz konusu seramiklerin üretimi İstanbul'da yapılmakta ve yöntem olarak da endüstriyel çoğaltım yöntemleri kullanılmaktadır. İstanbul'dan sözde Geleneksel Çanakkale Seramikleri diye imal edilen ürünlerle Çanakkale'de üretim yapan yerli atölyelerin de pazarına bir darbe vurulmuştur. Kutlarız! Sayın E. Bakla, bizlere Çanakkale Geleneksel Seramiği'ne bu şekilde sahip çıkılacağını anlatmamıştır.

Prof. Erdiñ Bakla 2007 yılında, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi (ÇOMÜ), Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Bölümü'nün öğretim elemanlarına projesi için sunum yapmak amacıyla bir toplantı yapmıştır. Geleneksel Çanakkale Seramikleri'ni yeniden ve eskiden olduğu gibi geleneksel yöntemlerle üretilmesi konusunda ortaya bir fikir atmıştır, fakat yukarıda bahsini ettiğimiz serigrafi ve kalıp yöntemleri değildir bu proje. Toplantıya katılanlar anımsayacaktır. Hatta o toplantıda Çanakkale Seramikleri Araştırma Merkezi'nin (ÇASEM) imal etmiş olduğu Geleneksel Çanakkale Seramikleri üretimlerini sert ve üslupsuz bir dille kötülemiştir. Üretilen ürünlere bunlar çok kötü işler, çok çirkinler, berbat işler gibi ifadelerde bulunması şaşırtıcı olmuştur. İlginçtir o eserleri üretmiş olan eski müdür veya o zamanki ÇASEM müdürleri sesini çıkarmamış susmuşlardır. Dayanamayıp Erdiñ Bey'e, "hocam bu işleri yapan kişiler aşağıda çalışmaktalar neden onlar da sizin yaptığınız eleştirileri bilseler daha geliştirici olmaz mı" diye sordum.

Kendisinin katıldığım her sunumunda veya toplantısında, Geleneksel Çanakkale Seramikleri'ni imal eden ustaların yaptığı ürünleri kimsenin yapamayacağını, hatta yapmaması gerektiğini söyleyerek hem yapabilen nadide ustalara ayıp etmiş hem de yetişecek olan yeni zanaatkarların, ustaların veya tasarımcıların yüreklenmelerinin veya istekliliğinin önünü kesmiştir. Nedeni bu mudur? Serigrafi yöntemini kullanarak ticari bir amaç mı gütmektir? Bu kaygıdan öte, bir kapitalist hırstır bu. Görülüyor ki geçmişin çabalarının altında örnek bir çaba değil, ticari bir kaygı yatmaktadır. Yazık.

Çanakkale'nin ilk kent müzesinin Çanakkale Belediyesi'ne ait dükkanında satışa sunulan endüstriyel ve serigraf yöntemi ile imal edilmiş olan seramikler "Çanakkale seramiği" diye onaylanmıştır. İliştirildiği etiketine bakılırsa, "Kutlarız, satın aldığınız ürün bir Çanakkale seramiğidir, bilinen geleneksel yöntemlerle imal edilmiştir" yazmaktadır. Bilmeyeni yanıltan bir yorumdur bu. Serigraf baskı yöntemini ne zaman geleneksel bir yöntem olmuştur? Çanakkale Seramiği imal eden hiçbir usta bu yöntemi kullanmamıştır. Bu düpedüz hatalı bir dillendirmedir ve bilinçli yapılmıştır. Keza, satın aldığı ürün hakkında ön bilgisi olmayan tüketicileri kandırmaktır, yanıltılmaktan başka bir tutum değildir bu.

Serigraf adından da anlaşılacağı gibi seri baskı yöntemidir ve bir ürünün hızlı ve çoklu üretimini anlatır. Tamamen kapitalist bir mantık güder. Seri-grafi, daha çok ustalık gerektiren ürünleri, yani herkesin yapamayacağı desenleri, kısa zamanda yapmaya olanak sağlayan modern bir yöntemdir. Kaldı ki, Avrupa'da I. Dünya Savaşı sonrası başlayan sanayi devrimini

sonrası, geleneksel üretim yöntemleri modern üretim yöntemleri karşısında yerini koruyamamış ve önemini yitirmeye başlamıştır. Seramik sanatı ve yöntemleri bunlardan biridir. Bilinir ki ünlü ressam Picasso, Fransa'nın güneyindeki Valerius çömlekçiliğinin kaybettiği önemi geri kazandırmak için 10 yıl bir seramik fabrikasında çalışmış, bu süre içinde tüm çömlekçiler tarafından sevilen bir kişi olmuştur. Bilindiği kadarıyla, ürettiği 3500 seramik eseri ile çağdaş seramik sanatçılarına ilham veren, gelenekselden çağdaşa önermelerinin iyi örneklerini üretmiş biridir. Picasso, 10 yıl çalıştığı seramik malzeme de geleneksel üretim yöntemlerinden çömlekçi çarkını ve fırça dekor yöntemlerini kullanmış ama asla serigraf yöntemini kullanmamıştır. Fakat, profesör ünvanı ile emekli olmuş Erdiç BAKLA, ünvanı profesörlük olmayan Picasso kadar geleneksel seramiğe destek verememektedir. Demek ki marifet profesör olmakta değildir.

Akademik eğitim almış ve seramik alanında kendini yetiştirmiş olan alaylı dediğimiz ustalarımız bu ürünlerin satışa sunulmasına ve Erdiç BAKLA'nın onay vermesini "kırılan değerli bir seramik karşısında yaşanan keder" gibi üzüntü ile karşılamışlardır. Bu durum bir talihsizliktir ve buna son verilmelidir.

Peki serigrafî yöntemine neden karşı çıkıyorum? Erdiç BAKLA'nın önemseydiği ama kendi içinde çeliştiği yargılar neler? Haklı olmaya çalışmak için kimleri fütursuzca eleştirdi, kimleri tanımadan yargıladı ve neler söyledi de bugün Çanakkale'de geleneksel ve yerelden evrensele kendini taşımaya çalışan meslektaşlarına ayıp etti? Süreci tarihsel sıralamayla, mekan ve yer göstererek, konuyla ilgili kişilerinde hafızalarını tazeleyerek yazmaya başlıyorum.

Yer, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik Bölüm Başkanlığı'nda Erdiç BAKLA'nın Seramik Bölümü öğretim üyelerine projesini sunmak ve konuşmak istemesi üzerine gerçekleştirilen toplantıda söyledikleri şaşkınlık yaratmıştır.

Bahaus Okulu nedir ? 1919 Walter Gripus tarafından kurulan bahaus okulu yaratıcı gücü destekleyen bir bir tasarım okulu olmuştur. Mobilyadan seramiğe bir çok alanda çizgisiyle yeni tasarım ürünleri vermiştir.

Sanayi devriminden sonra makineleşme hızla üretimini artırıp tasarımcıyı arka plana itmeye başlamıştır. Estetik ve teknik arasında gereken bağlantıyı doğru sağlayabilmek ve bunu sağlayacak sanatçılar yetiştirebilmek için tasarım okulları açıldı. Gerçekte bunu ilk fark eden 1880'lerde Arts&Craft hareketinin öncüsü olan William Morris idi.

Teknik gelişim ve çok miktartlı tekstil üretimini reddederek, kurduğu şirketle sanatsal niteliği eski ürünler gibi olan tekstiller üretmeye başladı. Onu daha çok baskı desenlerine yönelik Art Nouve ve Art Decor sanat hareketleri izledi.

- Tüm bu çabalara rağmen 19.y.y. da makineleşme Arts & Craft hareketine karşı bir zafer kazanmıştı. Estetik ve işlevsel ürünler üretme yetkisi bugün 'Güzel Sanatlar' olarak nitelendirdiğimiz sanat okullarına verilmişti.
- Bu sıkıntılı dönem de 1919 da kurulan Bahaus Sanat Okulu yaratıcı gücü destekleyen bir tasarım laboratuvarı şeklinde çalıştı. Endüstri ile sıkı iletişimler kuruldu. Geliştirilen tasarımlar ve dokuma örnekleri büyük ilgi gördü. Arts& Craft'ın başlattığı Bahaus'un sanat ve endüstriyi birleştirme şeklinde devam eden sanat hareketi günümüze kadar gelişerek devam etmiştir.

